

TEATERMAKAREN THOMAS BERNHARD

en presentation inför seminariet den 12 mars

DEN ÖSTERRIKISKE författaren Thomas Bernhard föddes 1931. Han var ett oäkta barn som hela livet kände sig övergivet och ensamt. Sin far träffade han aldrig och när modern gifte sig, lämnade hon honom till morföräldrarna. Där bodde han fram till skolåldern, då han skickades till en katolsk internatskola i närheten av Salzburg, en miljö präglad av religiöst och fascistiskt förtryck.

Handlingen i många av Thomas Bernhards prosaverk utspelas i Oberösterreich, i "föralplandskapet". I denna lantliga vykortsdyll, som ligger mellan Linz och Salzburg, finns en särskild jordmån för allt det Bernhard bekämpade. Vårdshusens stambord är fortfarande drivhus för ärkekonserverativa och fascistiska tankegångar.

Många av Bernhards senare romaner och pjäser har varit förknippade med någon slags skandal, vilket kittlade både hans fåfängas "skygghet" och exhibitionism.

De sammansvurna med undertiteln "en komedi om den tyska själen" skrev Bernhard 1979. Den tyske regissören och dåvarande chefen för Stadsteatern i Stuttgart, Claes Peymann, hade beställt den. Det var den tredje och sista delen i Bernhards trilogi om "den tyska själen" som Peymann satte upp innan han var tvungen att lämna sin post.

Peymann och Bernhard hade samarbetat sedan 1970. Deras samarbete inleddes i gryningen av det uppbrott av den gamla tyska borgerliga teatertraditionen, som skulle komma att utmärka hela 70-talet på många tyska teaterscener. Peymanns och många andra unga regissörers credo var "teater är en plats för opposition – vid vissa tillfällen på gränsen till subversion".

Det var den kristdemokratiska ministerpresidenten i den konservativa-katolska delstaten Baden-Württemberg, Hans Filbinger, som inte ville förlänga Peymanns kontrakt. Kort därefter uppbyggades genom en artikel i "Die Zeit", att Hans Filbinger, som tysk marindomare under andra världskriget i Norge hade dömt tyska marinsoldater som under

Foto: Sepp Dreissinger

krigets slutskede lyckats desertera till Sverige till döden i sin frånvaro. Filbinger hade även fastställt domar efter det att Tyskland hade kapitulerat. Dokumenten, som bevisade detta, lät man förstöra i tro och hopp om att det inte skulle upp-dagas.

Detta var ju det idealiska ämnet för Bernhard att skriva om. "De sammansvurna" handlar om just Rudolf Höller alias Filbinger, som hade gömt sig i en källare i 10 år efter kriget, eftersom han var koncentrationslägerkommendant. Därefter har han varit verksam ett antal år som domstolspresident och står inför sin pensionering. Att skildra det tragikomiska är Bernhard mästare på. Han låter sina protagonister, oftast förbittrade och lite misslyckade svadronörer – världsförbättrare eller teatermakare – hålla långa tirader om fornstora dagar som är uppbladdade med häftiga utfall mot dagens samhälle – vare sig det är Österrike eller nu i det här fallet Tyskland.

Maktförhållandena på scenen är alltid de samma; en monoman misantrop svingar suggestivt sina ändlöst långa, rytmiskt genialt uppbyggda litanior mot de tysta och svagare, ofta lidande, mot-spelarna. De som tysta, enbart med sitt kroppsspråk, försöker parera alla de verbala rallarsvingarna.

"Livet är en tragedi, i bästa fall kan vi göra det till en komedi" låter Thomas Bernhard sin morfar säga i femte och sista delen av sin självbiografiska svit "Ett Barn".

Thomas Bernhard ansåg att det är språket och inte handlingen som är det viktigaste. "enligt min mening är dramatik något som i första hand består av språket. Det finns naturligtvis också kul-lerbyttornas teater, där människor rullar runt, där oavbrutet dörrar öppnas och människor stängas och öden beseglas ... I mina pjäser är det annorlunda: man måste lyssna. Ur språket, långsamt, utvecklar sig mitt drama – alltså inte mitt personliga, utan min föreställning om dramatisk litteratur."

Cay har ordet ...

NÄR SAGAN KOM TILL BERLIN

KOMMER NI ihåg, några av er, kära vänner, vår teaterresa till Berlin för ett par år sedan? Vi besökte Berliner Ensemble, där vi såg Peter Handkes Publikumsbeschumpfung och Schaubühne som gav sin version av Personkrets 3:1 av Lars Norén. Under vårt besök fick vi ett smakprov på hur självklart det är för den tyska scenen att provocera och testa gränserna för vad publiken tål.

För ett par veckor sedan hade jag tillfälle att få resa tillbaka till kulturstaden Berlin med min man Peter Luckhaus, som tillsammans med scenografen Bente Lycke Möller skulle finslipa textarbetet med översättaren och författaren Ulf Peter Hallberg av den till hösten, på Dramaten, stundande pjäsen Baal av Brecht. Jag fick möjlighet att ännu en gång uppleva den teater den tyska publiken förväntar sig. Man kan inte säga annat än att Berlinarna använder drama som ett modernt språk och att publiken generellt är mycket mer engagerad än den svenska teaterpubliken.

Det hade naturligtvis planerats in ett par teaterbesök under vår korta vistelse. Vi såg Eldorado av Mayenburg på Schaubühne, regisserad av Thomas Ostermayer, som var förvånansvärt värdig och elegant för att spelas på denna annars så experimentella scen och raka motsatsen på Volksbühne, nämligen Castdorffs tolkning av H. C. Andersens Snödrottningen. Efter att ha klarat av historien i början av första akten om glasplitter i ögat på huvudrollsinnehavaren som leder till svartsyn, var det serverat för alla sorters sagoingredienser; snömaskiner, bockar, en kråka, fula gubbar och skrämmande tanter, guldlöckiga småflickor, leksaker i en faslig röra som stegrade sig under den drygt 3 timmar långa föreställningen utan paus till en obegriplig surrealistisk smörja. Jag tittade mig om i den stora salongen för att se hur publiken reagerade.

De var överförtjusta och andäktiga. Castdorff har publiken i sitt grepp. Han är kult. Akta den som vågar visa sitt missnöje. Det gjorde vi, under föreställningen, och önskade att det hela skulle sluta INNAN killarna förväntat klädde av sig nakna, vare sig det hörde till historien eller inte. En vacker modern Berlinerweib i bänkraden framför vände sig demonstrativt mot oss och räckte ut tungan, så långt hon någonsin kunde!

 Cay Bond

HÖSTENS SISTA CAFÉGÄST – MARIE GÖRANZON

HÖSTENS SISTA teatercafé ägde rum den 6 december uppe i lunchrummet i Dramatenhuset. Vår vice ordförande Herdis Molinder intervjuade den hemliga gästen, en av Vännernas tidigare stipendiater och vän till vännerna, **Marie Göranzon**.

Denna dag var hon ganska upprörd efter Pär Nuders uttalande om "köttberg" och 40-talister. Hon sa att han kan räkna med att höra ifrån henne. Annars är det inte mycket som irriterar Marie mer än när hon får vänta på folk som kommer för sent. Hon anstränger sig för att vara vänlig och framför allt alltid uppmuntra sina kollegor. Att överdriva lite och säga att någon är fantastisk kan höja vem som helst.

Marie har varit gift med Jan Malmsjö i 34 år, men de har inte arbetat så ofta tillsammans. En föreställning att minnas var "Dödsdansen" i regi av Lars Norén. Hela arbetet med den pjäsen var stökig. Var tredje dag var det bråk. Marie, som så många kvinnor, tog på sig rollen som medlare och ibland även löpare för att hämta teaterchefen. Men pjäsen kom till premiär och vi som såg den kunde skriva under på att det var en upp-levelse.

"Det bästa var att få skälla på varandra varje kväll på scenen, det blev så lugnt och skönt hemma", tilllade Marie.

Jan och Marie har även turnerat runt i Sverige med ett poesiprogram. Det fungerade bäst i de norra delarna av landet, i Skåne ville de bara se Jan i operetter.

Marie har inte så många fritidsintressen, men när hon väl är ledig vill hon läsa och lyssna på musik. Promenera är en favoritsysselsättning – särskilt när hon ska lära in en ny roll. Så det har blivit många varv runt Djurgården.

Hon tänker inte skriva sina memoarer eftersom hon inte tycker att hon är bra på att skriva.

I december började repetitionerna på en nyskriven pjäs av Bodil Malmsten som heter "Tryck stjärna" i regi av Christian Tomner. Nästa år ska hon spela något av Ibsen på Stora scenen tillsammans med Jan. Vilken pjäs det blir är inte klart än.

Fler hemliga gäster kommer att presenteras under vårsäsongen. För teatercaféerna kommer att fortsätta "den första måndagen i varje månad" med start 7 februari. Övriga kvällar är 7 mars, 4 april och 2 maj.

Eva och Bella har börjat servera varm mat så du kan komma och äta middag innan vi drar igång. Den hemliga gästen brukar komma vid 19-tiden.

 Stefan Öhult

VÄRVA MEDLEMMAR

För närvarande är vi 710 medlemmar, men vi vill gärna bli fler! Våra resurser är allt för knappa för att driva Vännernas olika projekt på det sätt som vi vill, så en kassapåfyllning skulle hjälpa.

Men vi vill också att våra ambitioner kring intresset för teaterkonsten och Dramaten ska spridas. Gärna ner i åldrarna. Därför vädjar vi i första hand till våra Vänner att värva medlemmar. Locka med vänner ur bekantskapskretsen eller från arbetsplatsen! Bjud ungdomar i er närhet på en teaterupplevelse som de kanske aldrig själva skulle söka sig till. Unga Dramatens repertoar kanske har något att erbjuda både er och dem.

För framtiden planerar vi speciella ungdomsaktivitetskvällar för att en yngre publik ska hitta till de lockande teatersalongerna på Dramaten.

BOKTIPSET

Den första TV-teatern 1954-1969. Dramahistoria i vardagsrummet.

FÖLJDE NI julens dokumentärserie om TV-teatern och vill veta mer, finns nu en nytrogen och utmärkt trevlig bok med många illustrationer, om de femton första åren av svensk TV-teater.

Martin Dyfverman har intervjuat sin far, Henrik Dyfverman, vår förste TV-teaterchef, om dennes karriär, tankar och mödor och kompletterat med nygjorda intervjuer med bl. a. Ingvar Kjellson, Jan Malmsjö, Bengt Lagerkvist och Ingmar Bergman. Tillsammans ger de en bild av TV:s pionjärtid då TV var svartvit, då det bara fanns en kanal och då de praktiska och tekniska problemen många gånger hotade att sänka hela projekt, men besegrades av entusiasm, envishet och uppfinningsrikedom.

Ingmar Bergman var fullständigt besatt av detta nya, som inte var radio, inte teater och inte film och han bönade och bad om att få vara med. Året var 1957. Bergman arbetade då på Malmö Stadsteater och repeterade in sin första TV-opsättning där, utan kameror. De fanns bara i Stockholm, han åkte med ensemblen till Stockholm, repeterade i studio en dag och körde i direktsändning dagen därpå.

Så var det de första åren, direktsändning var det som gällde. Det var naturligtvis fruktansvärt nervöst, för alla inblandade, men förvånansvärt lite gick fel och det gav en extra närvaro och nerv åt prestationen. Paradoxalt nog blev det ännu nervösare när man började banda föreställningarna, berättar **Henrik Dyfverman**, då blev ju plötsligt minsta misstag för evigt bevarat åt eftervärlden.

Allt var tungrott och primitivt under TV:s första år. Det fanns t.ex. bara en studio. Där gjordes allt. Bergman berättar hur förbannad han blev när han en gång kom till inspelning och fann Ria Wägner stekandes revbensspjäll i hans venetianska gatudekor! Men det var bara att vädra ut stekoset och sätta igång.

Säsongen 1958/59 fick vi den första fasta TV-ensemblen. Det sändes en ny pjäs var tredje vecka och under femton år visades mer än 350 föreställningar. Med landets bästa skådespelare!

Det var en enorm produktionshastighet och **Ingvar Kjellson** berättar att oftast var det direktsändning på fredagen, sen var det ledigt lördags- och söndag och så repetitionsstart på måndagen med nästa pjäs. I början var han rädd för att bli utsliten, att folk skulle tröttna på hans ansikte, men så blev det inte. I kväll är det Kjellson på TV, så man i stället med förtjusning.

Om det var något TV gjorde dessa första år så var det att bredda intresset för teater. Världsdramatiken kom ju direkt in i vardagsrummet.

Vad var det då som var så speciellt med teater i TV? Alldeles i början var det inget speciellt alls. Henrik Dyfverman berättar att TV i början sorterade under Radiotjänst, som en särskild sorts radio, med bild. En av utmaningarna var att man raskt måste fånga sin publik, en publik som till skillnad från teaterpubliken inte redan sen flera minuter satt och väntade på att spelet skulle börja. Att rutan var liten ställde också speciella krav samtidigt som det innebar nya möjligheter. Fler än fyra personer kunde inte rymmas i samma bild t. ex. och man kunde inte njuta av hela dekoren på en och samma gång, men å andra sidan kunde man använda sig av närbilder på ett sätt som scenteatern saknade möjlighet till. Närbilden, säger Bergman, det är i den som den absoluta magin ligger. I den och i andningen, pauserna, rytmiseringen. Fast, tillägger han, film är mycket mer erotiskt!

Boken avslutas med att **Lars Löfgren**, som var TV-teaterchef 1969-1983 resonerar om dagens TV-teater, som numera kallas drama, sänds sporadiskt och har hård konkurrens av diverse såpor. Och han antyder vad han själv skulle ha gjort om han fortfarande hade varit chef för TV:s teateravdelning.

Bokens sista sidor utgörs av en kronologisk katalog över den första tidens alla uppsättningar, ett litet uppslagsverk i sig.

 Monica Simonsson

(Örebro: Blå bergen 2004. ISBN 91-631-6099-4 Ca-pris 289 kr.

STYRELSEN I ARBETET

VI VILL GÄRNA KORT PRESENTERA DRAMATENS VÄNNERS STYRELSE OCH TALA OM VAD DE OLIKA KOMMITTÉERNA Egentligen gör.

MEDLEMSKOMMITTÉN

ansvarar för medlemsregistret, sköter utskick av kallelser och annan information, tar hand om anmälningar och deltagarlistor vid DV:s olika arrangemang samt håller kontakt med medlemmarna. DV-ledamöterna har jourveckor då de på kansliet lyssnar av DV:s telefonsvarare, svarar på post, tar emot anmälningar till olika DV-arrangemang m. m.

Ledamöter:

HERDIS MOLINDER, DV:s vice ordförande och nestor. Har varit med i styrelsen sedan starten 1999. Ordnar med teaterresor och seminarier. Har tidigare arbetat inom läkemedelsindustrin som chef för medicinsk information och forskar numera kring mag- och tarmsjukdomar på Karolinska Institutet. Fritiden ägnas åt de 4 barnen och 9 barnbarnen, körsång, sommarstället på Fårö och cykelturer. Efter pensionsdagen har Herdis både doktorerat, varit statist på Dramaten och sprungit Tjejmilen 10 gånger.

MONICA SIMONSSON. Har varit med i DV:s styrelse i 4 år. Arbetar till vardags som bibliotekarie på Sveriges Radio där hon gör research och serverar med information till olika program i TV, Sveriges Radio och Utbildningsradion. Fritid: ser mycket teater och film. Renoverar gärna gamla möbler "på ett amatörmässigt men förtjust sätt".

KARIN EKLUND är med i DV:s styrelse sedan 3 år. Står även för layouten av tidningen Dramatens Vänner. Arbetar som marknadsförare på Bokförlaget Forum. Ägnar fritiden åt vänner, träning, resor, litteratur, teater och film. Gläds åt att Forum "fick" 2004 års Nobelpris i litteratur.

ODD ZSCHIEDRICH är med i DV:s styrelse i 1 år. Kansliansvarig på Svenska Akademien där han avlastar ständige sekreteraren med göromål som samordning, representation, juridiska frågor m m. Har tidigare varit slottschef på Kalmar Slott. Fritiden ägnas åt kultur i olika former, bl.a. styrelsearbete i Musik på Slottet.

Herdis, Odd och Monica S.

Kristina, Stefan och Cay.

Birgitta och Anders.

Ebba och Ingar.

PROGRAMKOMMITTÉN

planerar och arrangerar DV:s seminarier, caféträffar, teaterresor m. m. Genomförandet av dessa delegeras ofta till styrelsens övriga medlemmar.

Ledamöter:

CAY BOND, DV-styrelsens ordförande och ledamot sedan begynnelsen. Arbetar sedan 25 år som trendanalytiker i ett franskt nätverk och följer sociokulturella förändringar i samhället. Brinner för konst, kultur, design och form. Skrev boken *Bordel de Mode, kläder som kultur och personligt uttryck* 2002. Rapporterar om design i TV4 Nyhetsmorgon. Styrelseledamot i Iris Hantverk (SRF). Fritiden fylls på med mycket teater, familj och vänner, litteratur och film, dans och yoga, kilometerlånga vandringar i naturen, helst i Provence.

KRISTINA ADOLPHSON, ledamot i DV-styrelsen 2 år. Skådespelare, vars rollprestationer på bl. a. Dramaten och film kunnat avnjutas under 40 år. Uppläsare och föreläsare. Fritiden ägnas åt barn och barnbarn, teater, läsning och att lyssna på radio.

MONICA NAGLER, med i DV-styrelsen sedan 2 år. Kulturjournalist, men främst litteraturkritiker, på Sveriges Radios Kulturredaktion i 25 år. Germanist och expert på centraleuropeisk och tysk litteratur, bl. a. aktuella Nobelpristagaren Elfriede Jelinek och Thomas Bernhard. Brett kulturintresse, ser mycket teater och utställningar och är intensivt engagerad i frågor som rör mänskliga rättigheter. F. d. ordförande i Svenska Pen, medlem i Nya Idun och i Judisk Krönikas redaktionskommitté, styrelseledamot i Judiska Museets styrelse och jurymedlem i Reporter utan gränser.

STEFAN ÖHULT, med i styrelsen sedan 5 år. Till vardags skadereglerare hos Afa som har hand om arbetsmarknadsförsäkringar. Intresserad av teater, konst, design, djur, natur och miljö. Tar långa skogspromenader med golden retrieverhunden Nike. Renoverar och bygger om sitt gamla hus. Sitter också med i styrelsen för Fenix (frivilligverksamhet och självhjälps-central).

BIRGITTA FORSGREN MEYERSON har suttit 1 år i DV-styrelsen, där hon är sekreterare och bl. a. står för teaterresorna. Har tidigare arbetat som egen företagare i textilbranschen. Studerar för närvarande teatervetenskap vid Stockholms Universitet. Fritiden ägnas åt barn, barnbarn, teater, (främst i egna teaterklubben Musa), litteratur, konst, tennis, slalom och Frankrike.

INFORMATIONSKOMMITTÉN

producerar medlemsbladet *Dramatens Vänner*, som utkommer med fyra nummer om året. Här informeras om kommande program och refereras från seminarier, teatercaféer och teaterresor m. m. Informationskommittén står också för DV:s hemsida, som är kopplad till Dramatens hemsida, pressreleaser och övrig information.

Ledamöter:

INGAR BRYNNEL, 5 år i DV:s styrelse där hon bl. a. är redaktör för DV:s hemsida. Arbetar med affärsutveckling på Dagens Nyheter. 1-årige sonen Hjalmar tar mycket tid men Ingar hinner också ägna sig åt vänner, segling, skärgård, böcker och teater.

EBBA WACHTMEISTER, första året i DV:s styrelse. Är redaktör för medlemsbladet. Journalist som de senaste åren i huvudsak ägnat sig åt matjournalistik. Driver inspirationsköket *Ebbas Pannrum* och skriver kokböcker. Fritiden ägnas åt resor, vänskap och fördjupning i allt som är njutbart för öga, öra och mun.

ANDERS DRANGEL, 5 år i DV-styrelsen. Sköter styrelsens ekonomi, gör upp budget, bokslut och deklarerar för föreningen. Jobbar till vardags som industrikonstult vilket innebär marknadsundersökningar för nya teknikområden samt ekonomiska analyser. Idrottar mycket på fritiden. Har sprungit 22 maratonlopp, åker långfärdsskridskor och är en hängiven cyklist, som tycker att Stockholm vore en trivsammare stad om fler sålde sin bil för att istället cykla eller promenera.

MARTINA NYMAN, sedan 2 år i styrelsen. Hjälper Anders Drangel med styrelsens ekonomi. Arbetar på Dagens Nyheter med marknadsföring och försäljning. Gillar teater i alla former, film, litteratur och aerobics. Tar både skogspromenader och reser runt i världen (gärna Indonesien och Bali). Skriver mycket och har författardrömmar.

Adjungerade ledamöter:

JENNY SUNDBOM. Inköpare/projektledare inom Bonnier Tidskrifter AB. Bakgrund inom inredning och design. Älskar att se film och teater, läser gärna biografier och pjäser. Skrattar och pratar mycket, spelar tennis och umgås med vänner samt driver massor av olika projekt och evenemang även på fritiden.

Jenny och Lena.

LENA RAINER. Journalist vid Sydsvenskans redaktion i Stockholm, där hon bevakat inrikespolitik i 20 år och numera är kultur- och allmänreporter. Fritid: sommarstället på Svartsjölandet, film, litteratur, teater, korsord, långfärdsskridskor och skidor.

Foto: Mattias Johansson

Drottning Kristina (Lena Nilsson) med sin älskade kusin Karl-Gustav (Ulf Friberg).

🌀 Drottning K

Seminarium på Lilla Elverket
Lördagen den 27 januari

SÄSONGENS FÖRSTA seminarium inleddes med att **Stefan Larsson**, regissör och konstnärlig ledare på Elverket, presenterade sig och sin teater vars form försöker stå för något kompletterande till "stora" Dramaten. Elverket söker pjäser och medarbetare bland unga talanger och nya författare, både svenska och europeiska. Så välkomnade han Vännerna till en som han uttryckte högst originell tillställning med den roliga vildsinta Kristina, en import, från Helsingfors.

Seminarieledaren **Jenny Sundbom** presenterade därefter **Malin Grundberg** som i mars disputerar på maktöverföring och genus i Vasatidens kungliga ceremonier. Malin gav en snabb redogörelse för Kristinas livshistoria med initierade avvikningar till tolkningar och myter som figurerat kring hennes person. Särskilt då utifrån pjäsens fokus.

Hon regerade i 10 år, gjorde sin kusin Karl Gustav till arvruste och flyttade till Rom efter abdikationen. Men hon behöll drottningtiteln ... Hon uppfostrades till en roll som regent, såväl fysiskt, kulturellt som språkligt. Hur skulle hon som blivande drottning kunna underordna sig en man? Kan spekulationerna kring hennes stora intresse för kvinnor komma därifrån?

Nästa programpunkt var dramatiker **Laura Ruohonen**, som kommit hit från Helsingfors, för att samtala om pjäsen med regissören **Åsa Kalmér**. Laura började med att berätta om sin livslånga fascination av Kristina.

DROTTNING K LOCKADE PÅ LILLA ELVERKET

I pjäsen har hon tagit sig friheten att beskriva en Kristina som intresserar henne. En stark kvinna, individualist och där ingick inte fortplantning utan frihet. Men väl strävandet efter mer makt. Sverige var för litet, för okultiverat – hon ville ha mer.

Som f. d. biolog har Laura lagt in ålen som en symbol till Kristinas liv. Det finns nämligen många teorier och myter kring ålen från biologiska ståndpunkter; de byter kön (25 % föds som honor, 25 % föds som hanar och 50 % blir ofta både och!), de vandrar bort och hittar tillbaka, de parar sig på ett okänt sätt och de kan leva månadsvis utan föda.

Åsa berättade om sin ingång till den välskrivna och komplexa pjäsen genom att deklarerat att hon inte kunde något om djur. Men hade känt en naiv, intuitiv lust när hon läste texten och bestämde sig för att ålarna bara ska in på scen! Pjäsen fick sen rulla mellan hovet som gjorde allt de hade lust till och Kristinas hovfilosof Descartes teorier om friheten och kärleken till livet utan förutfattade meningar. Kristina fick söka sitt eget

via ålen, lockas ner i djupet och ge sig friheten att skapa sin individuella zon mellan manligt och kvinnligt – eller bli någon annan. Pjäsens fantastiska ensemble har fått "härja" fritt efter att ha lärt sig en annorlunda teatertechnik s. k. Bouffonteknik. En drastisk improvisationsteknik med gränslös teaterfantasi som gör publiken delaktig. Bl. a. fick skådespelarna under första repetitionen improvisera texten som de mindes den. För att göra ett eget rollbygge.

Scenografi och kostymer skapades av Åsa tillsammans med **Ann Bonander-Looff**. Ålarna i akvariet med bryggan över passade in som brunnsform och slottsdam, accentuerat av kaklet på Elverkets k-märkta väggar som får tankarna att gå till en fiskaffär. Kostymerna är inspirerade av punkdrottningen Vivianne Westwood. Färgerna är slumpmässiga beroende på vad man hittade för kläder och tyger på Myrorna och allt är självsytt av Ann och scenchefen **Dina Östergren**. Annars är färger och former noggrant styrda av regissören som kallade sig perfektionist.

På en fråga från publiken om hur de andra uppsatta föreställningarna har uppfattats svarade Laura att de har varit helt olika. I Helsingfors var det klara former och färger från 1600-talet. Mer fragmentariskt och avskalat. Medan den i London hade varit helt i svart med exakta repliker och plastiska rörelser.

Skådespelarna **Lena Nilsson** (Kristina) och **Malena Engström** (Ebba Sparre) var med under samtalet. De underströk lustkänslan för pjäsen och hur roligt man haft och har på scen. Dessutom förstärkte de publikens upplevelse av en mycket inspirerande seminariedag med att spela två scener ur pjäsen

Stefan Larsson, konstnärlig ledare på Elverket presenterade sin teater.

Program

DRAMATEN

Efterspel

Av Brian Friel. Ett unikt samarbete mellan Dramaten, Stockholms Stadsteater och Strindbergs Intima Teater (där den också spelas).

Köpmannen i Venedig

I Shakespeares komplexa historia får alla dela samma värld. Juden, adelsfröken, den förälskade köpmannen och den fattige ädlingen. Regissören och koreografen Mats Ek blandar teater och dans.

Strömming på Cattelin

Både en komedi, tragedi och fars. Fyra personligheter, fyra Stigar, gör tillsammans den hela Stig. En nyskriven fri fantasi om Stig Dagerman.

Herr Arnes penningar

Selma Lagerlöfs klassiska historia om mord, kärlek och hämnd.

Kärlekens triumf

En klassisk 1700-talskomedi av Marivaux. Om förälskelsens mysterier med stråk av svärta, smärta och vemod.

Platonov

Anton Tjechov skrev stycket som 20-åring. En komedi full av konflikter och många färgstarka personligheter.

De sammansvurna

Av Thomas Bernhard en av Österrikes stora dramatiker, översatt av Bodil Malmsten. Regi Gunnel Lindblom.

Tryck Stjärna för att lämna ett röstmeddelande, premiär 19/3

Om välfärdssamhällets klyschor och vad Sverige är just nu. En helt ny pjäs av Bodil Malmsten.

Min fru går igen, premiär 23/4

En komedi om livet, kärleken och döden som skrevs av Noël Coward mitt under brinnande världskrig.

ELVERKET

Drottning K

Handlar om drottning Kristinas olika intellektuella val av frihet som jämförs med ålarnas mystiska liv.

Midvinter, premiär 5/3

Ung ny dramatik av Zinnie Harris som beskriver livet bland ruinerna i ett öde land efter ett blodigt inbördeskrig där vem som helst kan vara fienden.

UNGA DRAMATEN

Flyktbilen

Två överblivna nioåringar träffas och blir vänner i en egen värld. Av Anders Duus, regi Agneta Ehrensverd.

Ett hjärtslag bort, premiär 5/3

Tonårsvänskap med förtecken av panik och ett nytt coolt liv.

En prins, en vålnad och en vindmaskin

En teatervandring för unga, från 6 år, i regi av Agneta Ehrensverd.

EFTERLYSNING

Någon betalade in sin medlemsavgift i slutet av december utan att skriva sitt namn på talongen! Den som vet med sig att den betalat in medlemsavgiften, men ännu inte fått sitt medlemskort för 2005 från oss, var vänlig och kontakta oss på kansliet, 08-6678709.

NY ADRESS TILL HEMSIDAN

www.dramatensvanner.se
Program, stadgar och medlemsblad finns att läsa där.

Vännernas Program

25/4 Årsmöte på Dramatens Lilla scen.

SEMINARIER

- 29/1 Drottning K av Laura Ruohonen.
12/3 Thomas Bernhard och De sammansvurna.
9/5 Min fru går igen och Noël Coward. (OBS! måndag!)

Allmänheten kommer att bjudas in till seminarierna i Dramatens veckoannonser (entré 150 kr). Medlemmar som visar upp sitt medlemskort betalar bara 100 kr.

TEATERCAFÉER

- 7/3
4/4
2/5

Vi fortsätter med att träffas kl 19 i Personal matsalen i Dramatenhuset. Matsalen är öppen 1 timme före och serverar numera även varm mat, smörgås och dryck.

I framtiden kan bara medlemmar få tillträde till Vännernas caféarrangemang på grund av utrymmesbrist. Men det kan lösas enkelt genom att ni uppmanar intresserade vänner att bli medlemmar i Dramatens Vänner. (250 kr till pg 1947525-0). Ta med medlemskort.

Dramatens Vänner
Kungliga Dramatiska Teatern
Box 5037, 102 41 Stockholm
☎ 08-667 87 09 (svarare)
Fax 08-665 62 89
✉ dramatensvanner@yahoo.se
www.dramatensvanner.se
Postgiro: 194 75 25-0

Infogrupper: Ingar Brynnel,
Anders Drangel, Martina Nyman
och Ebba Wachtmeister.

Formgivning: Karin Eklund